

Yunus **Furuncu**
yfuruncu@setav.org

Doğu Akdeniz Mücadelesi

TÜRKİYE’NİN DOĞU AKDENİZ’DEKİ FAALİYETLERİNİ, “MAVİ VATAN” MESELESİ OLARAK OKUMAK GEREKİR. SÖZ KONUSU VATAN OLDUĞUNDA TÜRKİYE’NİN MÜCADELEYİ SONUNA KADAR SÜRDÜRECEĞİ VE GERİ ADIM ATMAYACAĞI BİLİLEN BİR GERÇEKTİR.

2000’lerin başlarında yapılan önemli keşiflerle dünyanın dikkatini çekmeye başlayan Doğu Akdeniz’deki enerji kaynakları, birçok ülke ve petrol şirketinin bu bölgeye odaklanmasını beraberinde getirmiştir. Türkiye, Kuzey Kıbrıs Türk Cumhuriyeti (KKTC), Filistin, Suriye, Mısır, İsrail, Lübnan, Libya, Yunanistan, Güney Kıbrıs Rum Yönetimi (GKRY) ve Ürdün gibi ülkelerin Akdeniz’e kıyasından dolayı uluslararası deniz hukukundan kaynaklı bazı hakları bulunmaktadır. Mısır ve İsrail gibi ülkeler, Akdeniz’de münhasır ekonomik bölge (MEB) ilan ederek enerji firmalarına arama ve sondaj çalışmaları için izin vermektedir. Türkiye ve KKTC’nin haklarını görmezlikten gelen GKRY ve Yunanistan’ın hak iddia ettiği deniz alanları ise en fazla anlaşmazlığa yol açan bölgelerdir.

GKRY 2003’te Mısır, 2007’de Lübnan ve 2010’da ise İsrail ile MEB anlaşması imzalamış, sözde MEB ilan ettiği bazı parsellerdeki arama ve sondaj ruhsatlarını Noble, Eni, Kogas, Total, ExxonMobil ve Shell gibi firmalara vererek bölgede tansiyonun yükselmesine neden olmuştur. Benzer şekilde sözde parsellerde arama ve sondaj çalışmaları yürüten firmaların da GKRY’den farklı davranmadığı görülmüştür.

Türkiye bu tutum ve politikalara şiddetle karşı çıkarak hakkaniyet vurgusu yapmış, sondaj ve arama çalışmaları için anlaşma zemini aramıştır. Ancak şimdiye kadar bu öneriler Rumlardan herhangi bir karşılık bulmamıştır.

Diğer taraftan bölgedeki bu mücadeleyi sadece enerji perspektifinden okumamak gerekir. Türkiye bölgede fırkateynlerin eşlik ettiği gemileriyle hidrokarbon arama ve sondaj faaliyetlerini sürdürmektedir. Ancak meseleyi sadece hidrokarbon kaynakları açısından değil, aynı zamanda Türkiye’nin “mavi vatan” meselesi olarak okumak gerekir. Söz konusu vatan olduğunda Türkiye’nin mücadeleyi sonuna kadar sürdüreceği ve geri adım atmayacağı bilinen bir gerçektir. Barış Pınarı Harekatı bunun en son örneği olarak karşımıza çıkmaktadır. Dünya bir defa daha Türkiye’nin yalnız bırakılması halinde bile topraklarının korunması konusunda taviz vermeyeceğini görmüştür.

Nihayet Türkiye’nin bu kararlı tutumu bölgede faaliyet gösteren enerji firmalarının bir defa daha düşünceleri gerektiğini ortaya koymuştur. Türkiye bölgedeki sondaj ve arama faaliyetlerine kayıtsız kalmayacağını 10 Şubat 2018’de İtalya’nın Eni firmasını engelleyerek göstermiştir. Son zamanlarda basına yansıyan bilgilerden birisi ise 7. parselde arama yapacağını duyuran Total

ve Eni’nin planlarını değiştirdiği yönündeki haberlerdir. Türkiye bir taraftan bölgedeki olaylara doğrudan müdahale ederken diğer taraftan masadaki konumunu sağlamlaştırmak adına arama ve sondaj faaliyetleriyle elini güçlendirmekte ve hakkaniyetli bir iş birliğini her platformda ifade etmektedir.

GKRY’nin Akıl Tutulması

KKTC’nin ruhsat sahalarıyla çakışan sözde 2, 3 ve 9’uncu parsellerde arama çalışmaları için İtalyan enerji firması Eni ve Güney Koreli enerji firması Korea Gas Corporation (KOGAS) tarafından oluşturulan konsorsiyum GKRY tarafından yetkilendirilmiştir. KKTC’nin ruhsat sahalarıyla kesişen diğer alanlardan 6, 7 ve 11’inci parsellerde Fransız Total ve İtalyan enerji firması Eni ortaklığı varken, 8’inci parselde ise Eni büyük ortak olarak yer almaktadır. Ülkeler arasında ihtilafın bulunmadığı 10’uncu parselde Exxonmobil ve Qatar Gas’ın arama faaliyetlerinde bulunduğu bilinmektedir. KKTC’nin ruhsat sahalarıyla kesişen sözde 12’nci parselde de GKRY tarafından ruhsatlandırılmış ABD’li Noble Energy, İsraili Delek ve Shell firmaları faaliyet için yetkilendirilmiştir. Türk kıta sahanlığı ve GKRY sözde MEB ruhsat sahalarının kesiştiği 1, 4 ve 5’inci parseller

ile KKTC ruhsat sahalalarının kesiştiği alanlardan 13'üncü parsel için ise firma ismi açıklamayan Rum tarafı çatışmayı attirıcı adımlarına devam etmektedir.

Şimdiye kadar Kıbrıs kıta sahanlığında yaklaşık 400 milyar metreküplük bir keşif ortaya koyan enerji firmaları Rum tarafından ortaya atılan devasa rezerv hikayesinin inandırıcılığını zayıflatmaktadır. Bulunan rezervlerin iddia edildiği gibi AB'nin enerji bağımlılığını sonlandıracak boyutlarda olmadığı görülmektedir. Rezervlerin değerlendirilmesi açısından bakıldığında en gerçekçi yaklaşımı İsrail'in ortaya koyduğu anlaşılmaktadır. İsrail kendi sahasında üretilen doğalgazın en fazla yüzde 40'ının ihraç edilebilmesi, geri kalan kısmının ise iç tüketimde kullanılmasını zorunlu hale getiren bir mahkeme kararı çıkarmıştır.

Yunan ve Rum tarafı ise bulunan doğalgazın Avrupa'ya ihraç edilmesine yönelik tezlerini pazarlayarak ve sık sık gündemde tutarak Avrupa'nın desteğini almaya çabalamaktadır. Ancak burada AB'nin GKRY'yi birliğe alarak yaptığı yanlışı devam ettirdiği ve bölgesel bir meseleyi uluslararası boyuta taşıdığı görülmektedir. Halbuki bulunan rezervlerin bölge ülkeleri açısından kendi iç tüketimleri noktasında önemli olduğu, üretimin tüketimi geçmesi noktasında da bir miktarın diğer ülkelere ihraç edilebileceği görülmektedir. İhraç edilmesi yönündeki kararın ise enerji fiyatları ve ihracat güzergahlarına göre değerlendirilmesi durumunda kazanca dönüşeceği söylenebilir. Olay siyasi hesaplaşma ve mücadeleden bağımsız şekilde ekonomi açısından değerlendirildiğinde Rum tarafının tezlerinin oldukça zayıf olduğu anlaşılmaktadır. Ancak gelecekte büyük rezervlerin keşfedileceği beklentisi AB'nin ve diğer enerji firmalarının Rumların tavrından dolayı Türkiye'ye mesafeli olarak oyuna dahil olmalarına neden olmuştur.

Türkiye Aktif

Türkiye, KKTC ile 21 Eylül 2011'de Kıta Sahaneliği Sınırlandırma Anlaşması imzalamıştır. Bu anlaşmaya göre, Kıbrıs Türklerinin Kıbrıslı Rumlar gibi adanın kıta sahanlığının tümü üzerindeki meşru, eşit ve ayrılmaz hakları dikkate alınmış ve aynen Kıbrıslı Rumlar gibi

arama ve sondaj faaliyetleri yapma yetkisine sahip olduğu kabul edilmiştir. Bu doğrultuda KKTC'ye ait olan alanı 7 parsel ayıran Türkiye, sismik araştırma ve sondaj faaliyetlerine başlamıştır. Kasım 2018'de, Fatih Derin Sondaj Gemisi Mersin Körfezi'ndeki Erdemli Kuzey 1'de sondaj çalışmalarına başlamıştır. Gemi bu sondajını Ocak 2019'da, Alanya 1 ise Nisan ortasında tamamlamıştır. Aynı şekilde Fatih gemisi de 2019 içerisinde Akdeniz'deki Finike-1 kuyusunda sondaja başlamıştır. Yavuz sondaj gemisinin de Karpaz bölgesindeki ilk sondajını tamamlayarak Güzelyurt-1 sahasındaki çalışmalarına başlayacağı bildirilmiştir.

Bu durumdan rahatsız olan başta Yunanistan olmak üzere diğer Avrupa ülkeleri Türkiye'ye tehdit mesajları vermekten kaçınmamıştır. Hatta AB göstermelik bile olsa Türkiye'ye yaptırım uygulama kararı almıştır. Türkiye bu meselede geri adım atmadığı gibi arama ve sondaj faaliyetlerine daha fazla yoğunlaşmıştır. Son olarak Doğu Akdeniz'de 2020'de 5 adet derin deniz sondaj kuyusu açacağını kamuoyu ile paylaşan Türkiye, 9 Kasım'da Akdeniz'de 15 ülkenin katılımıyla deniz tatbikatı başlatmıştır. Bölgedeki faaliyet ve kapasitesini arttırmakta olan Türkiye son zamanlarda sahada daha aktif rol almaya başlamıştır.

Aynı şekilde Türkiye, Doğu Akdeniz'de oyunun kurallarını değiştirmek, tarafları müzakere zeminine zorlamak için uluslararası hukuktan kaynaklanan hakkına dayanarak Kıbrıs'ın batısındaki bölgede sondaj çalışmalarına başlamıştır. Türkiye bu girişimi ile kendi kıta sahanlığı sınırlarını fiili olarak kabul ettirmeyi amaçlamıştır. Çünkü ortak zeminde ve hakkaniyet ölçüsünde çözüm arayan Türkiye'ye henüz olumlu cevap verilmemiştir. Bu çağrıya kulak verilmesi ve bölge ülkelerinin hakkaniyet ölçüsünde davranmaları durumunda bütün tarafların kazançlı çıkacağı ve bölgenin barış ve istikrarına katkı sağlanacağı görülmektedir. **K**

Doğu Akdeniz'de 2020'de 5 adet derin deniz sondaj kuyusu açacağını duyuran Türkiye, 9 Kasım'da Akdeniz'de 15 ülkenin katılımıyla deniz tatbikatı gerçekleştirdi. Bölgedeki faaliyet ve kapasitesini arttırmakta olan Türkiye sahada daha aktif rol almaya başladı.

GKRY'NİN SÖZDE RUHSAT VERDİĞİ FİRMALARIN ORTAKLIK DURUMLARI

	Eni	Total	Qatar G	Kogas	Noble	Delek	Shell	Exxonmobil
1. Parsel								
2. Parsel	60	20		20				
3. Parsel	50	30		20				
4. Parsel								
5. Parsel								
6. Parsel	50	50						
7. Parsel	50	50						
8. Parsel	60	40						
9. Parsel	60	20		20				
10. Parsel			40					60
11. Parsel	50	50						
12. Parsel					35	30	35	
13. Parsel								

*Yüzdelik cinsinden yazılmıştır.